

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО
НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Домашнє насильство є комплексним соціальним явищем, що формується під впливом широкого кола факторів – індивідуальних, психологічних, культурних, економічних і правових. В умовах воєнного стану психологічні та соціальні чинники набувають особливого значення, зумовлюючи не лише збільшення кількості випадків насильства в родинях, а й зміну його характеру, інтенсивності, латентності. Стан війни створює глибокі соціальні травми, які знаходять прояв у деструктивній поведінці в приватному житті, зокрема у насильницьких діях стосовно членів сім'ї.

Одним із ключових чинників є посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), який часто виникає у військовослужбовців, що повертаються з зони бойових дій. У поєднанні з нездатністю до саморегуляції, агресією, втратою соціальних орієнтирів і психологічною ізоляцією, ПТСР часто призводить до проявів домашнього насильства.

Також не менш значущими є соціально-економічні чинники: втрата роботи, житла, переселення до інших регіонів, зміна статусу в суспільстві, що провокує відчуття безпорадності, втрати контролю, тривожності. У таких умовах відносини в сім'ї загострюються, і зростає ризик конфліктів, які в окремих випадках переростають у систематичне насильство.

Жінки та діти, які є найчастішими жертвами домашнього насильства, в умовах воєнного стану зазнають додаткових ризиків. Складність доступу до правової допомоги, обмеженість соціальних послуг, відсутність притулків у деяких регіонах, правова неграмотність та страх перед переслідуванням — усе це змушує багатьох терпіти насильство, не звертаючись по допомогу.

Варто також відзначити проблему замовчування фактів насильства з боку оточення через домінування патріархальних цінностей, зневіру в правоохоронну систему або емоційне вигорання соціальних працівників.

Окремої уваги заслуговує проблема насильства в родинях внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які стикаються з подвійним тиском — і з боку зовнішнього середовища, і в межах родини. Соціальна ізоляція, проблеми з адаптацією, відсутність стабільного доходу чи житла поглиблюють психологічну напругу та призводять до сплесків агресії.

У деяких випадках на фоні тривалого перебування в тимчасових колективах або гуртожитках, насильство набуває колективних форм толерантності, що ще більше ускладнює його виявлення та припинення.

Таким чином, в умовах війни домашнє насильство виступає не лише кримінальним правопорушенням, а й симптомом глибокої соціальної кризи. Його подолання потребує міждисциплінарного підходу: поєднання психологічної допомоги, правового супроводу, соціальної підтримки й інформаційно-просвітницької діяльності. Особливо важливо формувати толерантне, інформоване суспільство, що здатне не лише ідентифікувати прояви насильства, а й сприяти реабілітації жертв та ресоціалізації кривдників у поствоєнному періоді.